

Житомирський
національний
агроекологічний
університет

ПОЛІССЯ
ОРГАНІК

ФЕДЕРАЦІЯ
ОРГАНІЧНОГО РУХУ
УКРАЇНИ

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО І ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА

Міністерство освіти і науки України
Житомирський національний агроекологічний університет
Федерація органічного руху України
Поліський центр органічного виробництва
«Полісся Органік»

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО І ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА

Житомир
2015

УДК 338.439.02

ББК 65.32:33311

О 64

Редакційна колегія:

- Олег Скидан — д. с. н., доцент, Житомирський національний агроєкологічний університет;
- Юліос Раманаускас — Prof. habil. dr., Клайпедський університет (Литва);
- Людмила Романчук — д. с.-г. н., професор, Житомирський національний агроєкологічний університет;
- Рамаз Абесадзе — д. с. н., професор, Інститут економіки Паати Гугушвілі Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі (Грузія);
- Айнаш Науанова — д. б. н., професор, Казахський агротехнічний університет ім. С. Сейфуліна (Казахстан);
- Василь Кочурко — д. с.-г. н., професор, Барановицький державний університет (Білорусь);
- Хасиль Фаталієв — д. т. н., професор, Азербайджанський державний аграрний університет (Азербайджан);
- Наталія Степаненко — к. с. н., доцент, Житомирський національний агроєкологічний університет

Органічне виробництво і продовольча безпека. — Житомир: Вид-во «Полісся», 2015. — 648 с.

Органическое производство и продовольственная безопасность. — Житомир: Изд-во «Полесье», 2015. — 648 с.

ISBN 978-966-655-759-2

До збірника увійшли матеріали доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Органічне виробництво і продовольча безпека». Висвітлено результати наукових досліджень та практичний досвід щодо вирішення актуальних проблем розвитку органічного виробництва.

Дана публікація розроблена в рамках швейцарсько-українського проекту «Розвиток органічного ринку в Україні» (2012–2016), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) за фінансової підтримки Швейцарської Конфедерації.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

FiBL

Forschungsinstitut für biologischen Landbau
Institut de recherche de l'agriculture biologique
Research Institute of Organic Agriculture

Швейцарська Конфедерація

EXCELLENCE FOR SUSTAINABILITY

Зміст даної книги є виключною відповідальністю авторів та видавця і ні за яких обставин не може розглядатися як офіційна позиція Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO) та/або FiBL.

Передрук, тиражування, розповсюдження інформації без письмового дозволу Житомирського національного агроєкологічного університету забороняється.

УДК 338.439.02

ББК 65.32:33311

ISBN 978-966-655-759-2

© Житомирський національний агроєкологічний університет, 2015

ЗМІСТ

Ing. Jiří Urban

New requirements on control of organic farming in the eu need
help from agricultural research and testing..... 5

Павлов К. В.

Инновационная экология как перспективное научное
направление..... 11

Збарський В. К.

Рациональне землекористування – джерело добробуту людей
(із досвіду Німеччини) 19

Скидан О. В.

Органічне виробництво як інструмент формування
продовольчої безпеки 23

Гуторов О. І., Гуторова О. О.

Теоретичні засади, особливості та шляхи покращення
інвестиційного забезпечення охорони та відтворення
родючості ґрунтів 26

Скопенко Н. С.

Екологічний та природно-кліматичний ризики: сутність,
особливості оцінки та наслідки для продовольчої безпеки 30

Скрипчук П. М., Шнак Г. М.

Соціальний механізм розвитку органічного виробництва
в Україні 35

Карпенко Е. М., Карпенко В. М.

Терминологические подходы к современной классификации
экологически чистых товаров продовольственного рынка..... 39

Тарасюк Г. М.

Деякі проблеми виробництва органічної продукції
підприємствами харчової промисловості..... 44

Талавиця М. П., Талавиця О. М., Ващенко В. В.

Особливості виробництва тваринницької продукції
на органічній основі 47

Яворська А. В. Природно-ресурсний потенціал як основа розвитку органічного виробництва	333
Яценко О. М., Овчаренко А. С. Перспективи формування ринку органічної продовольчої продукції України в умовах глобалізації економіки	337
Матвійчук Б. В., Пивовар П. В. Еколого-економічні ризики ведення органічного землеробства на поліссі	342
Музыка А. А., Шейграцова Л. Н., Шматко Н. Н., Кирикович С. А., Москалев А. А., Тимошенко М. В. Основы производства продукции органического животноводства	348
Надаринская М. А., Голушко О. Г., Козинец А. И., Козинец Т. Г. Гидролизат свекловичного жома и солодовых ростков в кормлении дойных коров	351
Katarzyna Nowak, Antonina Kalinichenko Przewidywanie rozwojowe w rolnictwie Polskim	356
Кобець А. С., Харитонов М. М., Грицан Ю. І., Катан Л. І. Розвиток і впровадження еколого-адаптивних систем ведення сільського господарства в Дніпропетровській області	359
Аскерова А. Н., Фаталиев Х. К. Применение буйволятины в производстве продукции функционального направления	367
Алиева Г. С., Фаталиев Х. К. Исследование производства биовина в Азербайджане	370
Фаталиев Х. К., Мамедова А. Р. Усовершенствование технологии приготовления крепких вин	374
Бакалова А. В., Дереча О. А. Ефективність застосування модернізованого обприскувача ОП-2000 для захисту смородини чорної від шкідливих організмів агроценозу	377

молочной продуктивности и снижения себестоимости 1 кг молока на 2,8 и 4,5%.

Выводы. Включение в состав комбикорма дойным коровам в летний период в период раздоя пектинсодержащей биологически активной кормовой добавки, полученной путем переработки отходов солодовенного и сахарного производств, в количестве 0,5% и 1% способствует повышению среднесуточного удоя базисной жирности молока на 3,2% и 5,7% снижению себестоимости 1 кг молока на 2,8% и 4,5% соответственно.

Литература

1. Klaas W. Van der Hoek // Environmental Pollution. 1998. 102. S1. P.127-132
2. Богданов Г. А. Кормление сельскохозяйственных животных / Г. А. Богданов // Изд. Москва. – 1990. – 623 с.
3. Дюкарев В. В. Кормовые добавки в рационах животных / В. В. Дюкарев, А. Г. Ключковский, И. В. Дюкар. – М.: Агропромиздат. – 1985. – 279 с.

PRZEWIDYWANIA ROZWOJOWE W ROLNICTWIE POLSKIM

Katarzyna Nowak, studia magisterskie ¹

¹ Uniwersytet Rolniczy w Krakowie (Polska)

Tutor naukowy – dr. hab., prof. Antonina Kalinichenko ^{2,3}

² Uniwersytet Opolski (Polska),

³ Połtawska Państwowa Akademia Rolnicza (Ukraina)

Od dawna jednym z dążeń człowieka jest chęć poznania przyszłości, która ze swej natury jest jednak nieprzewidywalna. Cywilizacja i nauka wypracowały nowe naukowe sposoby, polegające na szukaniu zależności między wydarzeniami z przeszłości mogącymi wpływać na przyszłość.

Jednym z takich instrumentów jest prognozowanie, czyli naukowy sposób przewidywania, jak będą kształtowały się w przyszłości procesy lub zdarzenia. Ludzie planują swoje działania, podejmują decyzje i chcą przygotować się na różne ewentualności.

W ostatnich latach prognozowanie jest szczególnie ważne, bo wszystkie dziedziny życia gospodarczego dynamicznie się zmieniają. Wzrasta niepewność i ryzyko, które właśnie dzięki prognozowaniu można ograniczyć.

Gdy wynik prognozy jest wyrażony liczbowo (na przykład równaniem) mówi się o prognozowaniu ilościowym, a gdy wynik jest opisany słownie – jest to prognozowanie jakościowe. Prognozy ilościowe wykorzystują wiele różnych metod matematycznych i statystycznych, a mają zastosowanie w ekonomii i zarządzaniu. W rolnictwie coraz częściej stosuje się metody ilościowe do przewidywania skuteczności wdrażania nowoczesnych technologii, produkcji nowych rodzajów żywności, stosowania strategii ekologicznych lub inne [1-3].

W rolnictwie prognozowanie jest niezbędnym elementem skutecznego i sprawnego kierowania gospodarstwem. Rolnicy mogą właściwie zaplanować prace, skup, przechowanie i przetwórstwo płodów rolnych. W skali państwa daje podstawy do podjęcia właściwej polityki rolnej. Przewidywanie w rolnictwie jest szczególnie trudne, wymaga rozległej wielokierunkowej wiedzy i umiejętności widzenia relacji w złożonym układzie: warunki przyrodnicze, technologia, ekonomika, ekologia. Potrzebna jest też znajomość specyfiki i metod prognozowania w rolnictwie.

Rolnictwo polega na pracy z żywymi organizmami, więc prognozowanie w tym obszarze jest obciążone problemami obcymi dla innych sektorów. Jednym z kluczowych czynników determinujących wysokość uzyskiwanych plonów są warunki atmosferyczne i przebieg pogody. Jednocześnie są one poza kontrolą rolników. Szczególnie ważne jest to w produkcji roślinnej, ponieważ warunkuje ona sytuację całej gospodarki żywnościowej.

Produkcja roślinna to podstawowy dział rolnictwa Polski - 40% towarowej produkcji rolniczej. W ostatnich latach w polskiej produkcji roślinnej w nastąpiły duże zmiany. Dotyczą one powierzchni i struktury zasiewów, plonów i zbiorów, technologii i intensywności gospodarowania, możliwości pozyskiwania surowców oraz produkcji żywności organicznej. Ich dynamika i kierunki są zróżnicowane według regionów Polski.

W produkcji rolniczej ważną zmienną czynnikiem są warunki klimatyczne. Pory roku powodują wahania sezonowe, powtarzające się w podobnych wielkościach w poszczególnych okresach roku. Sezonowość wynika także z tradycji i przyzwyczajeń ludzi. W prognozowaniu rolniczym często wykorzystuje się szeregi czasowe. Trend, wahania sezonowe i skorelowanie z innymi zjawiskami wywierają znaczny wpływ na wybór odpowiedniej metody budowy prognoz. Jednak nie istnieje tylko jedna metoda prognozowania, optymalna w każdej sytuacji.

Integracja Polski z Unią Europejską wywołała zmiany w realizacji koncepcji rozwoju zrównoważonego i ograniczaniem złego wpływu rolnictwa na środowisko przyrodnicze oraz na zdrowie ludzi i zwierząt. Niektóre zmiany są już widoczne, inne jeszcze nie. Problemy przewidywania zmian w rolnictwie

mają także duże i stale rosnące znaczenie praktyczne w zarządzaniu rozwojem rolnictwa i obszarów wiejskich oraz ocenie zmian we Wspólnej Polityce Rolnej, która co raz większe wymagania stawia do jakości produkcji rolniczej i co raz większe dotacji przewiduje na działania proekologiczne [1-3]. Prognozowanie zmian stanowi wyzwanie dla nauki, która odgrywa istotną rolę w myśleniu o przyszłości.

Polska jest krajem o znacznym potencjale produkcyjnym rolnictwa i o dużej, w porównaniu z innymi krajami UE, powierzchni użytków rolnych oraz znacznych zasobów siły roboczej. O stopniu wykorzystania tego potencjału decydują cechy warunków przyrodniczych Polski i uwarunkowania organizacyjno-ekonomiczne a środowiskowe. Analiza głównych uwarunkowań polskiego rolnictwa wskazuje jednocześnie na konieczność podjęcia szeregu działań sprzyjających poprawie konkurencyjności tego sektora, w tym zwiększenie upraw organicznych.

Polska dysponuje znacznym arealem użytków rolnych, który jednak systematycznie zmniejsza się. W wielu drobnych gospodarstwach zrezygnowano w ostatnich latach z produkcji i według Eurostatu ich grunty zostały wyłączone z powierzchni użytków rolnych. Rozbudowa infrastruktury technicznej kraju, czyli autostrady, drogi ekspresowe, obiekty sportowe i tereny rekreacyjne, budownictwo mieszkaniowe w miastach i na obszarach wiejskich będzie postępować właśnie kosztem użytków rolnych. Następuje spadek powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej. Za to wzrastać będzie uprawa roślin mniej wymagających, za to z dużą przydatnością paszową. Polska postrzegana jest w UE także jako kraj o dużych potencjalnych możliwościach produkcji biomasy na cele energetyczne.

W produkcji zwierzęcej w ostatnich latach nastąpiły ogromne zmiany, szczególnie spadło поголовье bydła oraz owiec, a wzrosło drobiu. W najbliższych latach nie należy oczekiwać wzrostu поголовья zwierząt, a koncentracji produkcji i wielkości stad zwierząt utrzymywanych w gospodarstwach. Priorytetowe działania to: doskonalenie gospodarki paszowej, poprawa efektywności produkcji i jakości żywności pochodzenia zwierzęcego. Wzrosną także wymagania odnośnie zapewnienia dobrostanu zwierząt i konieczności realizacji zasad zrównoważonego rozwoju a ekorozwoju. Szczególnie mowa tutaj o ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych z produkcji zwierzęcej oraz stosowaniu nawozów organicznych. Na poziom i strukturę produkcji zwierzęcej w sposób istotny wpływają bowiem uwarunkowania ekonomiczne, w tym także tendencje na rynkach międzynarodowych.

Na rolnictwo w Polsce wpływa szereg czynników ekologicznych, ekonomicznych, gospodarczych, finansowych, środowiskowych [1-3].

Вплив має також розвиток цивілізаційний і поступ науково технічний. Jest możliwe określenie kształtowania się zmian niektórych z tych czynników, np. pogody, czy koniunktury gospodarczej. By prognoza była przydatna, należy gromadzić odpowiednią liczbę danych potrzebnych do zbudowania trafnego, skutecznego modelu. Zawsze jednak występują pewne nieprzewidywalne zmienne, jak krach finansowy czy katastrofa ekologiczna, mające wpływ na rolnictwo. W każdej działalności, także rolniczej, warto wspomagać się modelami prognostycznymi, trzeba jednak pamiętać o błędach prognozy i o tym, że model to jednak tylko pewne uproszczenie rzeczywistości.

Literatura

1. http://www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/RNR_2008_T95_z2_s68.pdf
2. <http://sybilla.iung.pulawy.pl/wydawnictwa/Pliki/pdf/PIB/zeszl4.pdf>
3. <http://www.pan-ol.lublin.pl/wydawnictwa/Biul17/rolnictwo.pdf>

РОЗВИТОК І ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГО-АДАПТИВНИХ СИСТЕМ ВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Кобець А. С., д. держ. упр., Харитонов М. М., д. с.-г. н., Грацан Ю. І., д. б. н., Катан Л. І., д. е. н.
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Основи для розвитку еколого-адаптивних систем ведення сільського господарства у степовій зоні України були закладені ще у 50-х-60-х роках минулого століття завдяки плідній роботі декількох колективів вчених з Дніпропетровського сільськогосподарського інституту (ДСГІ). Передумовою для виконання подібних досліджень став потужний аграрно-ресурсний потенціал та наявність величезної мінерально-ресурсної бази природно-економічного регіону Північного Дніпров'я.

Проведення комплексного обстеження ґрунтів вченими кафедри ґрунтознавства ДСГІ і фахівцями зональної агрохімічної лабораторії в кінці 50-х років дозволило провести класифікацію ґрунтів, оцінити їх забезпеченість основними поживними речовинами.

Всебічне вивчення складу гумінових кислот в покладах торфу, бурого вугілля, лігніту і вуглистих сланців, проведене під керівництвом проф. Л. А. Христової, дозволило розпочати роботи по впровадженню